

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียด และการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในจังหวัดสงขลา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐบาลและเอกชนในจังหวัดสงขลาซึ่งมีจำนวนโรงพยาบาลเป็นจำนวน 21 โรง มีพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด 2,730 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานทั้งแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในของโรงพยาบาลรัฐบาลและเอกชน จังหวัดสงขลา จากนั้นนำจำนวนประชากรมากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Yamane (1973, pp. 581-582) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดย

ในขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพื่อเลือกจำนวนโรงพยาบาลขึ้นมาได้เป็นจำนวน 7 โรง จากจำนวนทั้งหมด 21 โรง

ในขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพื่อเลือกจำนวนพยาบาลวิชาชีพขึ้นมาได้เป็นจำนวน 350 คน จากจำนวนทั้งหมด 2,730 คน

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Yamane

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อระดับนัยสำคัญที่ 0.05

n = ขนาดของกลุ่มประชากร

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ของข้อมูลที่รวบรวมได้จากตัวอย่างประชากร (0.05)

$$n = \frac{2,730}{1 + 2,730(.05)^2}$$

$$= 348.88 \text{ คน}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจริงที่ควรใช้จริงประมาณ 350 คน

หลังจากนั้นนำกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ไปสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลรัฐบาลและเอกชนในจังหวัดสงขลา โดยเลือกพยาบาลวิชาชีพจากแผนกผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยในทั่วไป โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

ตาราง 1

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

โรงพยาบาล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
กรุงเทพ-หาดใหญ่	90
สงขลานครินทร์	115
นาทวี	30
สะทิงพระ	30
สะเดา	30
ปาดังเบซาร์	25
รัตภูมิ	30
รวม	350

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. แบบสอบถามความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ
2. แบบสอบถามการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความเครียดโดยพิจารณาตามลักษณะของความเครียด คือ ระดับความเครียด สาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียด และการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพ โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความเครียด และการปรับตัวในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ
2. กำหนดโครงสร้างเนื้อหา จัดกลุ่มเนื้อหา และเลือกแบบสอบถาม
3. ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา เนื้อหา และแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับแก้แบบสอบถาม
5. ปรับแก้แบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา
6. สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
7. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ตำแหน่งงาน แผนกที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่2 แบบสอบถามระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 4, 5, 6 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 7, 8, 9

2.2 ปัจจัยด้านองค์กร ประกอบด้วย บทบาทพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ข้อ12, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 กฎระเบียบขององค์กร จำนวน 2 ข้อ

ได้แก่อข้อ 10, 11 และภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 4 ข้อ ได้แก่อข้อ 13, 14, 15, 16

แบบสอบถามความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ พิจารณาตามต้นเหตุความเครียด ในงานด้านสิ่งแวดล้อมและด้านองค์การเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งตามความรู้สึกเครียดของพยาบาลวิชาชีพเมื่อประสบกับปัจจัย หรือสถานการณ์ นั้น ๆ ตั้งแต่ ไม่เครียด ถึง เครียดมากที่สุด ให้คะแนนตามระดับความเครียด ตั้งแต่ 1-5 คะแนนตามลำดับนี้

เครียดมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
เครียดมาก	ให้	4 คะแนน
เครียดปานกลาง	ให้	3 คะแนน
เครียดน้อย	ให้	2 คะแนน
ไม่เครียด	ให้	1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายโดยใช้ระดับคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย การแปลความหมาย

4.50-5.00 สถานการณ์นั้นทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียด
ในงานมากที่สุด

3.50-4.49 สถานการณ์นั้นทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียด
ในงานมาก

2.50-3.49 สถานการณ์นั้นทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียด
ในงานปานกลาง

1.50-2.49 สถานการณ์นั้นทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียด
ในงานน้อย

1.00-1.49 ปัจจัยหรือสถานการณ์นั้นทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียด
ในงานน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเรื่องการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย รวมทั้งประสบการณ์การทำงานของตนเองซึ่ง ครอบคลุมการปรับตัวของพยาบาล 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอัธยาศัยไมตรี

ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านความสัมพันธ์ซึ่งพาระหว่างกัน ซึ่งทั้งหมดจะเป็นพฤติกรรม การปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพ ที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความยากลำบาก หรือความเครียด การเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบทั้ง โดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวพยาบาลวิชาชีพ และจะแสดงออกมาทั้งด้านร่างกาย และ ด้านจิตสังคม ด้านร่างกาย ได้แก่ อาการแสดงของความไม่สุขสบาย หรือความไม่ปกติ ของอวัยวะของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกาย ด้านจิตสังคม ได้แก่ ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ในด้านสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ พฤติกรรมการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ ความรู้สึกที่มีต่อผู้ร่วมงาน และลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่าง ตนเองและผู้ร่วมงาน รวมถึงผู้ป่วย ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 27 ข้อ ประกอบด้วย

ด้านร่างกาย	7	ข้อ ได้แก่ข้อ 1-7
ด้านอัตรโนทัศน์	6	ข้อ ได้แก่ข้อ 8-13
ด้านบทบาทหน้าที่	7	ข้อ ได้แก่ข้อ 14-20
ด้านความสัมพันธ์ซึ่งพาระหว่างกัน	7	ข้อ ได้แก่ข้อ 21-27

สำหรับการปรับตัวด้านร่างกาย ข้อความจะเป็นอาการแสดงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทาง ร่างกายซึ่งเกิดจากการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพ ลักษณะข้อความที่เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ข้อ 1 ถึงข้อ 7 โดยผู้ตอบเลือกคำตอบเพียง 1 คำตอบในแต่ละ ข้อ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้ว่าบ่อยที่สุด บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง หรือไม่เคยเลย โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

บ่อยที่สุด	ให้	5	คะแนน
บ่อย	ให้	4	คะแนน
บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

สำหรับการปรับตัวด้านอัตรโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านความสัมพันธ์ ซึ่งพาระหว่างกัน ข้อความด้านบวก ได้แก่ ข้อ 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 24 และ ข้อความด้านลบ ได้แก่ ข้อ 8, 9, 10, 11, 19, 20, 22, 25, 26, 27 โดยผู้ตอบเลือกคำตอบ เพียง 1 คำตอบ ในแต่ละข้อโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้ ว่าเห็นด้วยมาก

ที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย หรือเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางด้านบวก

เห็นด้วยมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

เห็นด้วยมาก ให้ 4 คะแนน

เห็นด้วยปานกลาง ให้ 3 คะแนน

เห็นด้วยน้อย ให้ 2 คะแนน

เห็นด้วยน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางด้านลบ

เห็นด้วยมากที่สุด ให้ 1 คะแนน

เห็นด้วยมาก ให้ 2 คะแนน

เห็นด้วยปานกลาง ให้ 3 คะแนน

เห็นด้วยน้อย ให้ 4 คะแนน

เห็นด้วยน้อยที่สุด ให้ 5 คะแนน

คะแนนการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพ น้อยสุด 28 คะแนน และคะแนนสูงสุด 140 คะแนน ซึ่งแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 5 ช่วง และแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับการปรับตัว
28-51	น้อยมาก
52-73	น้อย
74-95	ปานกลาง
96-117	สูง
118-140	สูงมาก

การทดสอบเครื่องมือ

1. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามระดับความเครียด และแบบสอบถามการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเนื้อหา โดยพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจน การเรียงลำดับข้อรายการ และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับไปทดสอบ กับพยาบาลวิชาชีพแผนกห้องฉุกเฉิน และแผนกผู้ป่วยใน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพัทลุง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการคำนวณค่าสถิติสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficients) ด้วยวิธีของ Cronbach's ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

2.1 ด้านระดับความเครียดในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .871

2.1.1 ด้านสิ่งแวดล้อม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .809

2.1.2 ด้านองค์กร ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .807

2.2 ด้านการปรับตัวของพยาบาลวิชาชีพได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

2.2.1 การปรับตัวด้านร่างกาย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

2.2.2 การปรับตัวด้านอารมณ์ทัศนคติ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .53

2.2.3 การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

2.2.4 การปรับตัวด้านความสัมพันธ์พึงพาระหว่างกัน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .68

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลทุกโรงพยาบาลทั้งโรงพยาบาลรัฐบาลและเอกชนในจังหวัดสงขลา เพื่อขออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อประสานงานส่งแบบสอบถามผ่านหัวหน้ากลุ่มพยาบาลพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแนบ

แบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้เป็นชุดสำหรับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อมอบให้ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามกลับภายใน 2 สัปดาห์

3. แบบสอบถามที่แจกออกไปจำนวน 350 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามมาลงรหัสข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้ t test และ One-way analysis of variance และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffé post hoc comparison เมื่อพบค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ทดสอบมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับการปรับตัวด้วยสถิติ Pearson's Product Moment Correlation